

матеріальні затрати ефіроолійних підприємств займають від 21,2 % (ВАТ «Алуштинський ефіроолійний радгосп-завод», 2006 рік) до 73,5% (ВАТ «Комбінат Кримроза», 2003 рік) в сумі операційних витрат підприємств. В середньому по підприємствах питома вага складає 46,16%.

Таким чином, можна сказати, що вирощування ефіроолійних культур, їх переробка і використання в процесі виробництва парфумерно-косметичної продукції є не дуже матеріаломістким процесом. Подальше дослідження запасів ефіроолійних підприємств повинно бути направлено на пошук шляхів більш ефективного використання запасів, зменшення матеріальних витрат, резервів збільшення обсягу виробництва за рахунок зниження матеріаломісткості.

Література

1. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. Пособие/ Г.В. Савицкая. – 7 е изд., испр. – Мн.: Новое знание, 2002. – 704 с.
2. Шеремет А. Д. Комплексный анализ хозяйственной деятельности./А.Д. Шеремет – М: ИНФРА – М, 2006. – 415 с.
3. Економічний аналіз: Навч. посібник/ М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов та ін.; [За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка]. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.
4. Ковальчук М.І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК: Підручник./М.І. Ковальчук – К.:КНЕУ, 2005. – 390 с.

Рецензент докт. екон. наук, професор В.В. Чепурко

658.716.338 (477.75)

*Козаченко О.Ф., асистент,
Кримський економічний інститут
КНЕУ імені Вадима Гетьмана, м. Сімферополь*

**МОНІТОРИНГ СТРУКТУРИ ВИТРАТ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ
АРКРИМ У ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ ЗА 2008-2009 РР.
ТА РОЗРОБКА ШЛЯХІВ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ**

Машинобудування займає одне із провідних місць у промисловості Автономної Республіки Крим. Машинобудівний комплекс Криму - це 57 промислових підприємств основного кола різних форм власності, які становлять 17,4% загальної кількості підприємств, з них: 82,5% підприємств колективної та 14,0% - державної форм власності. На них зосереджено 21,1% основних коштів промисловості й зайнято 23,8% всіх працівників промисловості [1, 2]. Дуже важливим є моніторинг стану виробничих витрат машинобудівних підприємств АРК у період економічної кризи за 2008-2009р, тому що проблема збереження конкурентоспроможних позицій на ринку залишається гострою для вказаних підприємств. Цього неможливо досягти без аналізу витрат та пошуку шляхів їх мінімізації, а також корегування механізму ціноутворення для машинобудівних підприємств АРК.

Проблеми мінімізації витрат вирішувала у своїх працях вітчизняний вчений Ларіонова К.Л., яка досліджувала сучасні підходи до класифікації витрат, аналізувала вплив факторів на собівартість продукції [3]. Чумаченко М.Г. вивчав проблеми розподілу накладних витрат та розробив модель мінімізації витрат для промислових підприємств [5]. Соколовська Г.А. вказує, що “на собівартість, як не на один інший показник господарської діяльності підприємств, впливає безліч найрізноманітніших виробничих факторів, у ньому сфокусовані практично всі діючі умови господарювання. Тому зростає необхідність проведення моніторингу витрат промислового підприємства та розробки нового підходу стосовно їх мінімізації” [4, с. 34]. Невирішеною залишається проблема пошуку найоптимальніших шляхів мінімізації витрат для машинобудівних підприємств АРК та запозичення закордонного досвіду до практики господарювання зазначених підприємств для досягнення економічного ефекту та отримання прибутку від таких заходів.

Ціль статті полягає у розгляді структури витрат машинобудівних підприємств АР Крим у період економічної кризи за 2008-2009 рр. та розробці автором шляхів їх мінімізації для впровадження у практику господарювання зазначених підприємств.

Операційні витрати на виробництво продукції підприємств машинобудівного комплексу АРК (з урахуванням всіх видів діяльності) за I півріччя 2009 року склали 216,4 млн. грн., або 16,8 % обсягу операційних витрат у цілому по промисловості. У порівнянні з аналогічним періодом минулого року їхня частка в загальному обсязі операційних витрат промисловості зменшилася на 1,4 % (рис. 1) [1, 2].

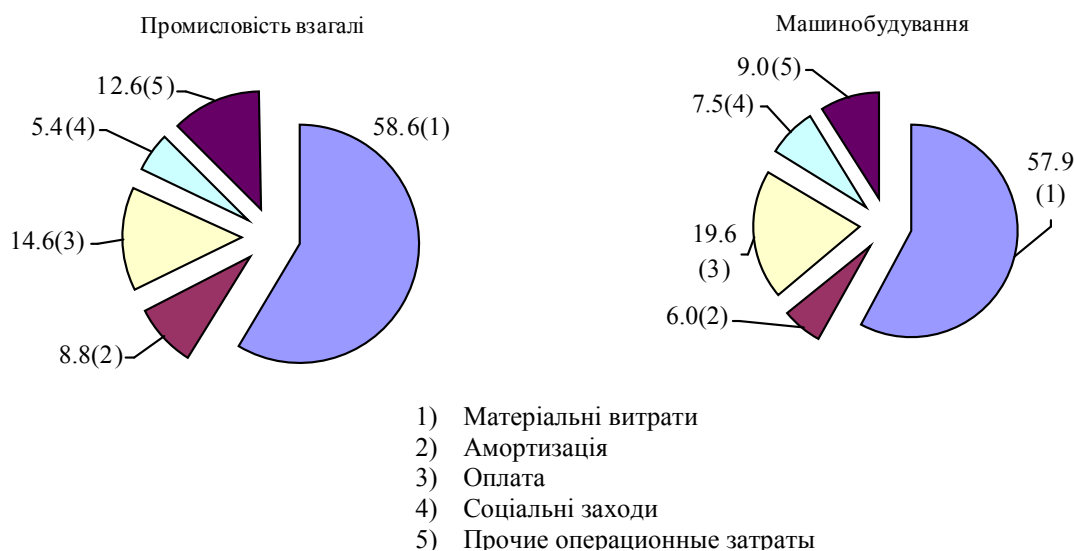

Рис. 1. Структура операційних витрат на виробництво продукції за I півріччя 2009 року, %

Аналізуючи структуру операційних витрат на виробництво продукції слід зазначити, що на підприємствах машинобудівного комплексу АРК частка операційних витрат на оплату праці перевищує аналогічний показник по промисловості в цілому на 5,0 % й становить 19,6 %.

При цьому в машинобудуванні найбільш трудомістким є виробництво машин і устаткування та виробництво електричного й електронного устаткування, де частка витрат на оплату праці становить відповідно 20,9 і 22,2 %. Більше матеріаломістким, ніж виробництво продукції машинобудування в цілому, за перше півріччя було виробництво транспортного устаткування, де в структурі витрат на матеріальні витрати доводиться 62,6 %.

Привертає увагу те, що цього року в порівнянні з відповідним періодом минулого року, як і по промисловості в цілому, трохи зменшилася матеріалоемність і збільшилася трудомісткість виробництва продукції машинобудування. Про це свідчить той факт, що в структурі операційних витрат на виробництво продукції в машинобудівному комплексі зменшилася частка матеріальних витрат на 3,1 % й на 3,6 % збільшилася частка витрат на оплату праці. Ця тенденція в машинобудуванні характерна також для підприємств, що змінили форму власності.

На нашу думку, аналіз структури операційних витрат машинобудівних підприємств АРК, реформуваних власність, свідчить, що матеріалоемність виробництва продукції на 6,9 % нижче, а трудомісткість на 3,3 % вище, ніж у цілому по машинобудуванню. Причому найбільше матеріалоемістким у цьому секторі економіки є виробництво машин та устаткування (питома вага матеріальних витрат 52,4%), а трудомістким - виробництво транспортного устаткування (24,9%) [1, 2].

Порівнюючи структуру операційних витрат на виробництво продукції підприємств машинобудівного комплексу, що реформували власність, і промисловості в цілому слід зазначити, що виробництво продукції останніми більше матеріалоемістке й менш трудомістке (питома вага витрат у цілому по промисловості відповідно склав 57,9 і 18 % відповідно).

Розраховуючи на одиницю виготовленої продукції машинобудування за I півріччя поточного року є 104,2 коп/грн. операційних витрат проти 101,8 коп/грн. по промисловості в цілому (по підприємствах, що реформувало власність, відповідно - 114,3 коп/грн проти 102,4 коп/грн) (рис.2)

Дійсно, збільшення операційних витрат на одиницю виготовленої продукції свідчить про зниження їхньої віддачі. Причому, якщо в цілому по промисловості віддача кожної вкладеної гривні в порівнянні з минулим роком зменшилася з 99,2 коп до 98,2 коп., те на підприємствах машинобудівного комплексу з 103 коп. до 96 коп. При цьому по підприємствах машинобудування, що реформували власність, на кожну вкладену гривню операційних витрат зроблено продукції за I півріччя поточного року на 0,88 грн. проти 0,98 грн. по промисловості в цілому. Це, на думку автора, є негативною тенденцією та потребує пошуку шляхів оптимізації.

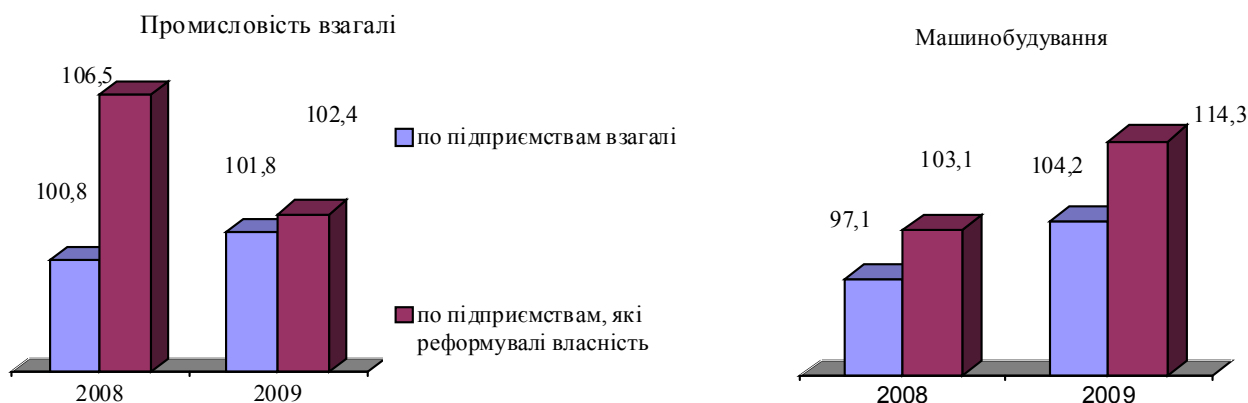

Рис. 2. Витрати на одиницю зробленої продукції за I півріччя

Наведений аналіз статистичних даних свідчить про те, що в машинобудівному комплексі Автономної Республіки Крим в 2009 р. зберігається зниження обсягів виробництва в порівнянні з попереднім роком. Разом з тим спостерігається стійка тенденція до подолання цього відставання.

На нашу думку, актуальними є питання модернізації виробництва, переходу на нові енергозберігаючі технології, зниження собівартості, поліпшення якості й конкурентоспроможності продукції, забезпечення реалізації готової продукції через розширення ринків збуту, підвищення платоспроможності споживачів.

Для зниження промислових витрат на сучасних підприємствах, на думку автора, необхідно розробити ефективну систему управління витратами та створити систему обліку відповідальності, що будується на чіткому розподілі сфер відповідальності й повноважень між керівниками центрів відповідальності, а також забезпечити звітність функціонування, що містить інформацію про відхилення, які аналізуються по категоріях контрольованих і неконтрольованих витрат. Система повинна забезпечувати впровадження заходів щодо недопущення таких відхилень у майбутньому [3].

На підставі проведених досліджень автором розроблено і запропоновано комплексний системний підхід контролю витрат для використання на сучасних промислових підприємствах машинобудування АРК, представлений у табл. 1.

Методологія комплексного підходу дає можливість структурувати складові елементи витрат, умови їхнього формування й фактори впливу. Системний підхід контролю витрат забезпечує взаємозв'язок всіх розрахунків прогнозування, планування, обліку й калькулювання витрат.

Таблиця 1

Комплексний підхід контролю витрат на підприємстві	
Комплексний підхід контролю витрат на підприємстві	
1.	Інформаційне забезпечення й матеріальне стимулювання працівників
2.	Прийняття управлінських рішень щодо бази розподілу виробничих витрат
3.	Співвідношення розміру підприємства й рівня витрат
4.	Контроль витрат посередницьких ланок збуту продукції

У сучасних умовах господарювання необхідно застосовувати системний підхід для контролю витрат і створення єдиної інформаційної системи на підприємстві:

1. Система контролю витрат виробництва в ринкових умовах повинна мати належну побудову інформаційного забезпечення й налагодження матеріального стимулювання за результатами діяльності підрозділів.

2. Рішення проблеми поліпшення контролю витрат полягає в прийнятті управлінських рішень, спрямованих на локалізацію витрат по відповідних підрозділах і підприємствах у цілому, дотриманні встановлених розцінок. Відповідно до цих кошторисів кожному підрозділу повинні встановлюватися ліміти споживання окремих видів ресурсів і варто організувати оперативний контроль їхнього фактичного використання.

3. У цей час специфічні умови економіки, що розвивається, України істотно впливають на видозміну співвідношення витрат між великими й малими підприємствами. Кількість малих підприємств варто збільшити. Це в цілому може вплинути на загальний процес зниження якщо не собівартості, то темпів її росту.

4. Крім витрат виробництва, що роблять вплив на ціни, потрібно проконтролювати витрати, пов'язані із просуванням продукції від виробника до кінцевого споживача, тобто витрати посередницьких ланок (шляхом зменшення кількості цих ланок).

Література

1. Статистичний щорічник «Промислові підприємства АРК за 2008 р.- Сімферополь, 2009.- 349 с.
2. Збірник «Промисловість АР Крим за 1 півріччя 2009р.», Сімферополь, 2009. - 295 с.
3. Ларіонова К.Л. Аналіз та оцінка існуючих систем управління витратами / К.Л.Ларіонова // Вісник Технологічного університету Поділля. - Хмельницький, Редакційно-видавничий центр ТУП, 2001. - №2. - Ч.3. - С. 137-144.
4. Соколовская Г.А. Себестоимость продукции в планировании и управлении промышленностью: [учебное пособие] / Г. Соколовская. - М.: Экономика, 1997. - 136 с.
5. Чумаченко Н.Г. Учет и анализ в промышленности производства США : учебник для экономических специальностей ВУЗов] / Н. Чумаченко. - М.: Финансы, 1971. - 156 с.

Рецензент докт. экон. наук, профессор С.П. Наливайченко

65.290.1

*Єфремова А.О., асистент, Базалевська М.А., студент,
Кримський економічний інститут
КНЕУ імені Вадима Гетьмана, м. Сімферополь*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бюджет будь-якого підприємства залежить від багатьох чинників. Доходи, витрати, всілякі обов'язкові і не обов'язкові витрати, податки і збори - все це формує чистий прибуток організації, і максимізувати її - завдання кожного підприємця, який прагне до успіху. Найпростіша схема максимізації прибутку виглядає таким чином: збільшити доходи, оптимізувати витрати. Оптимізувати - не просто скоротити, а зробити оптимальними для розвитку і процвітання бізнесу. Одна з найбільш важливих статей витрат будь-якого підприємства - заробітна плата. Будь-якому співробітникові необхідно платити заробітну плату. Але яку заробітну плату, в якому об'ємі, в якій формі? Всі ці питання повинен ставити собі кожен працедавець.

Вивченням питань оплати праці займається безліч вчених і фахівців фірм, таких як Воронін А., Пастухов А., Хрустальов А., Шамалін Д., Ступак Ю. Так Воронін А. вважає, що категорія оплата праці є одним з найважливіших мотивів вдосконалення суспільства. Як відомо за все треба платити, так і праця цілком може вимірюватися грошовими одиницями. Чим складніше виконувана робота, тим більше повинно бути цих одиниць [1, с. 43]. «Активніше використання інноваційних процесів у сфері сучасного виробництва неможливе без високого рівня професійної підготовки, досягнення якого вимагає збільшення витрат на навчання і підвищення кваліфікації персоналу. Наслідком цього є дорожчання живої праці, що об'єктивно примушує працедавця шукати шляхи для підвищення ефективності використання персоналу, перш за все, за рахунок побудови адекватних систем оплати праці» - писав Воськолович Н. [2, с. 32].

Мета статті полягає у розробці рекомендацій і заходів щодо усунення кризової ситуації в оплаті праці, по збільшенню задоволеності працівників заробітною платою, по вдосконаленню форм, що діють, і систем оплати праці.

Як соціально-економічна категорія, оплата праці відображає протилежність інтересів найнятого робітника і працедавця в їх відносинах з приводу виконаної працівником роботи.

Для працівника заробітна плата - головна і основна частина його особистого доходу, засіб відтворення його як носія здібностей до праці і члена суспільства. Інтерес працівника полягає в збільшенні оплати праці (доходу) шляхом збільшення як свого трудового внеску і результатів праці, так і ціни своїх трудових зусиль.

Для працедавця оплата праці працівників - це завжди витрата на робочу силу як задіяний у виробничому процесі ресурс. Інтерес працедавця полягає в мінімізації витрат на робочу силу з розрахунку на одиницю продукції, яка виробляється, в результаті, як продуктивнішого використання